

نمایشگاه جهانی کتاب در فرانکفورت

دفاع پرشور سلمان رشدی از آزادی بیان

نمایشگاه کتاب فرانکفورت از سلمان رشدی که به تازگی رمان «دو سال و هشت ماه و بیست و هشت شب» را منتشر کرده، دعوت کرده بود که با سخنرانی درباره آزادی بیان این نمایشگاه را افتتاح کند.

اندونزی به عنوان یک کشور مسلمان مهمان ویژه نمایشگاه کتاب فرانکفورت است و با ۶۰ نویسنده و شاعر در این رویداد فرهنگی حضور دارد. ایران هم در اعتراض به دعوت نمایشگاه کتاب فرانکفورت از نویسنده رمان «آیه های شیطانی» از شرکت در این رویداد فرهنگی صرف نظر کرده بود.

در ستایش آزادی بیان

سلمان رشدی در یک سخنرانی پرشور درباره آزادی بیان گفت: «بدون آزادی بیان اصولاً حقوق مدنی دیگر هم وجود نخواهد داشت. محدود کردن آزادی بیان فقط به خاطر سانسور نیست. محدودیت آزادی بیان به معنای تهاجم به طبیعت و ذات بشر است. انسان موجودی ست متکلم و به وجود آمده که سرگذشتش را بیان کند. همانگونه که نویسندگان و اندیشمندان در قرن هجدهم میلادی از آزادی بیان در برابر ارباب کلیسا دفاع کردند، نویسندگان، ناشران و شهروندان امروزه می بایست آزادی بیان را در برابر تهاجم رهبران مذهبی پاس بدارند.»

سلمان رشدی در ادامه سخنانش گفت: «در غرب هم به آزادی بیان تعرض می شود. یکی از این تعرضات به شکل فرصت طلبی سیاسی بروز می کند. برای مثال در ایالات متحده آمریکا این بحث درگرفته که روی جلد کتاب ها به خوانندگان هشدار داده شود که محتوای کتاب ممکن است آن ها را آزرده کند.»

رشدی سپس این ادعا را به میان آورد که برخی از چپ های رادیکال در اروپا با اسلام گرایان هم سو و هم آوا هستند. او گفت: «هر آینه که یک ایدئولوژی به مذهب تکیه کند، در پوشش آزادی مذاهب از ضدیت آن

مذهب با زنان، یهودیان و دگراندیشان سخنی گفته نمی شود.»

به گفته سلمان رشدی آن گروه از اندیشمندان غربی که ادعا می کنند آزادی بیان یک امر فرهنگی ست، بیشتر از دیگران به آن لطمه می زنند. آن ها باید توجه داشته باشند که آزادی بیان یک امر جهانی ست.

سلمان رشدی آن گاه به وظیفه هنر و ادبیات اشاره کرد: «وظیفه هنر و ادبیات این نیست که فقط به بازآفرینی واقعیت ها اکتفا کند. هنر و ادبیات نهاد خانواده، ساختارهای سیاسی و مقدسات مذهبی را به چالش می کشد. به همین دلیل هم حاکمان مستبد نویسندگان را تحت تعقیب قرار می دهند.»

رشدی سپس به «اووید» شاعر رومی اشاره کرد که آگوستوس امپراتور او را به خاطر اشعارش به شهر «تومی» (کنستانتا) در کنار دریای سیاه تبعید کرد و در همان جا هم درگذشت. نویسنده تکفیر شده «آیه های شیطانی» گفت: «ممکن است نویسندگان تحت پیگرد مانند اووید در تبعید بمیرند، اما آثار آن ها باقی می ماند. ادبیات مانند تابلویی ست از واقعیت ها.»

سلمان رشدی با چند نقل قول:

سلمان رشدی: احساس می کنید به عواطف مذهبی تان توهین شده؟ کتاب را ببندید.

سلمان رشدی: گمان می کنم شک و تردید مهم ترین مسأله انسان در قرن بیستم است.

سلمان رشدی: او که داستان خودش را نمیتواند تعریف کند، وجود ندارد.

سلمان رشدی: آزادی بیان مهم ترین مسأله زندگی ست. همه چیز پیرامون این یک مسأله اتفاق می افتد.

سلمان رشدی: اگر وودی آلن مسلمان بود، تا حالا او را کشته بودند.

حضور نویسندگان برجسته ایرانی در غیاب ایران

پس از آن که ایران در اعتراض به سخنرانی سلمان رشدی از شرکت در نمایشگاه کتاب فرانکفورت انصراف داد، یورگن بوس، مدیر نمایشگاه

کتاب فرانکفورت گفته بود: «ما از غیاب ایران ناخشنودیم، زیرا نویسندگان ایرانی این فرصت را از دست می دهند که با همکارانشان در جهان آشنا شوند.»

وزارت ارشاد اسلامی در بیانیه ای که در اعتراض به دعوت نمایشگاه کتاب فرانکفورت از رشدی صادر کرد، نوشته بود: «تجلیل و تقدیس از چهره ای که احساسات صدها میلیون انسان را جریحه دار و به ارزش ها و عناصر مورد احترام آنان بی حرمتی و توهین می کند، نه تنها به نفع آزادی بیان نیست بلکه نوعی بازی سیاسی با ارزش های انسانی و دینی است.»

یورگن بوس، مدیر نمایشگاه کتاب فرانکفورت هم پاسخ داده بود: «یکی از بنیان های تمدن بشری آزادی بیان است. به همین دلیل هم امکان معامله بر سر آزادی بیان اصولاً وجود ندارد.»

ناشران ایرانی از حضور در نمایشگاه کتاب فرانکفورت استقبال کرده بودند و یک کمیته تخصصی زیر نظر اتحادیه ناشران و کتابفروشان ایران از میان ۸۰۰ عنوان کتاب، ۳۰۰ عنوان کتاب را برای عرضه در بزرگ ترین نمایشگاه کتاب جهان برگزیده بود.

با وجود آنکه ایران به ظاهر در بزرگ ترین نمایشگاه کتاب جهان غایب است، اما نویسندگان ایرانی در این نمایشگاه حضوری چشمگیر دارند. نوید کرمانی، فریبا وفی، امیر حسن چهل تن، مهرداد زائری و بابک صفاری از جمله نویسندگان و هنرمندان ایرانی اند که در نمایشگاه کتاب فرانکفورت آثارشان را عرضه می کنند. لایلا اعظم زنگنه، نویسنده ۳۵ ساله ایرانی تبار و استاد دانشگاه هاروارد از مهم ترین چهره های جهانی در نمایشگاه کتاب فرانکفورت است.

نمایشگاه کتاب فرانکفورت، چهارشنبه ۱۳ اکتبر رسماً کارش را آغاز می کند. انتظار می رود که تا ۱۸ اکتبر در مجموع ۳۰۰ هزار نفر از این نمایشگاه دیدن کنند.